

Dkt. Kevin E. Frederick, Wawaldensian, Hotuba ya 3,

Shahidi wa Mabadiliko, Jukumu la Kuhubiri. © 2024

Kevin Frederick na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Kevin Frederick katika mafundisho yake kuhusu historia ya Wawaldensia. Hii ni kipindi cha 3, Shahidi wa Mabadiliko, Jukumu la Kuhubiri. Kichwa cha

hotuba kinaitwa Shahidi wa Mabadiliko, na tunaanza na Mathayo 28, tukianza na mstari wa 16 na kupitia mstari wa 20.

Katika vizazi vyote, Wakristo wametambua umuhimu mkuu wa habari njema ya injili katika amri hii kutoka kwa Yesu, ambayo ilitolewa mwishoni mwa huduma yake duniani. Katika Mathayo 28, ambayo tunaiita Agizo Kuu, Kwa hiyo nendeni mkawafanye mataifa yote kuwa wanafunzi. Hakuna kundi la Kikristo lililochukua amri hii kwa moyo zaidi ya wafuasi katika karne ya 12 wa mtu aliyeitwa Valdez, Waldo, kutoka jiji la Lyon, Ufaransa.

Katika mahubiri haya, tutachunguza jinsi Valdez alivyotafsiri na kutumia Agizo Kuu katika maisha yake mwenyewe na jinsi ushuhuda wa mtu huyu mmoja ulivyoanzisha harakati za Kikristo zilizoanza katika karne ya 12 na kuendelea hadi leo. Mnaposikia hadithi hii, ninawaalika kutoa shukrani kwa ushuhuda huu wa imani na kujiuliza, tunaweza kufanya nini leo ili kuchukua neno na ushuhuda wa injili kwa uzito zaidi katika maisha yetu? Ni nini hatimaye kingejulikana kama harakati za Waldensia au asili ya Waldensia kilianza bila hatia wakati mtu tajiri aliyeitwa Valdez katika mwaka wa 1172 alihisi hatia ya maandiko kukataa utajiri wake na kuchukua wito wa kutangaza neno la Mungu katika lugha ya kawaida ya watu wa kawaida. Valdez alikuwa kiongozi wa biashara huko Lyon, Ufaransa, na kiongozi wa kawaida wa Kanisa Katoliki la Roma.

Akihisi hamu ya kujifunza zaidi kuhusu Mungu kwa kujifunza maandiko katika lugha yake mwenyewe, Waldo aliwalipa maafisa wawili wa kanisa ili wamtafsirie sehemu nzima za Agano Jipya. Baada ya kujifunza na kuomba, alihisi hatia kutokana na Mathayo 19:16 hadi 21, na Mathayo 28, 18 hadi 20 kuuza mali zake na kuanza kuhubiri injili kwa majirani zake huko Lyon. Mwishoni mwa karne ya 12 kote Ulaya Magharibi, kulikuwa na hamu kubwa zaidi miongoni mwa watu wa kawaida ya kujifunza maana ya ndani zaidi ya imani ya Kikristo.

Watu waligeukia kanisa kwa mwongozo na elimu, lakini kufundisha imani hakukuwa kile ambacho Kanisa Katoliki la Roma lilielewa kuwa wito wake mkuu. Kwa kweli, uongozi wa kanisa na hamu yake ya kudhibiti maarifa vilifanya kazi dhidi ya

kushughulikia hitaji hili lililotambuliwa la watu wa kawaida. Katika kanisa la mapema la enzi za kati, ni maaskofu, maaskofu wakuu, na papa pekee waliohubiri neno la Mungu.

Kwa hivyo, kwa Mkristo yeyote kusikia mahubiri yakihubiriwa katika parokia yake ilikuwa tukio la nadra sana. Ilikuwa ni uzoefu wa kawaida siku hizo kwa Wakristo wengi kuwa hawajawahi kusikia hata mahubiri moja au labda kusikia mahubiri moja tu katika maisha yao. Lakini hata askofu alipohubiri, mahubiri hayo yalitolewa kwa Kilatini.

Ni asilimia 1 tu ya Wakristo waliojifunza zaidi waliweza kuelewa ujumbe uliotolewa katika mahubiri hayo. Kutoeleweka kwa maana ya neno la Mungu kulisaidia uongozi wa kanisa kudumisha hali ilivyo, ambayo ilikuwa imefichwa katika siri zao wenyewe. Viongozi wa kanisa waliamini kwamba sehemu kubwa ya neno la Mungu ilikusudiwa kueleweka tu na viongozi wachache wa kanisa na wasomi waliokuwa na ujuzi mkubwa wa Kilatini.

Uhaba wa mahubiri yaliyohubiriwa, pamoja na ukosefu wa uelewa wa Kilatini wa walei, ulimaanisha kwamba maana ya neno la Mungu kama lilivyotumika katika maisha ya mtu haikuwa na jukumu lolote muhimu katika maisha ya watu wa kawaida. Jukumu kuu la kuhani wa parokia katika Kanisa Katoliki la karne ya 12 lilikuwa na kikomo cha kutekeleza sakramenti saba. Sakramenti rasmi za kanisa la siku hiyo zilijumuisha sakramenti tatu za kichungaji: moja ya toba, ya kuwatia mafuta wagonjwa na ibada za mwisho, sakramenti mbili za huduma takatifu, ambazo zilijumuisha maagizo matakatifu, ambayo ni kuwekwa wakfu kwa huduma, na sakramenti iliyoongezwa mwanzoni mwa karne ya 12 ya ndoa, na sakramenti mbili za msingi za maandiko za ubatizo na Ekaristi, Meza ya Bwana.

Wakati wa Waldo, kila mshiriki wa kanisa aliyehudhuria ibada kila Jumapili alipokea kutoka kwa kuhani mhudumu sakramenti ya Meza ya Bwana, katika umbo la mkate pekee, huku divai ikiwa imetengwa kwa ajili ya makasisi na maafisa wengine wa kanisa. Liturujia ya misa iliyozunguka Meza ya Bwana ilifanywa kwa Kilatini, kwa hivyo watu hawakuwa na wazo lolote kuhusu kile ambacho kasisi alikuwa akisema na walikuwa na wazo lisiloeleweka kwamba wakati wa sherehe ya misa, mkate na divai kwa namna fulani vikawa mwili na damu ya Yesu kwa njia ya ajabu. Ukosefu wa uelewa wa kile kilichokuwa kikisemwa kwenye meza ya Bwana ulisababisha kuibuka kwa msemu maarufu uliotumiwa na wachawi na watoto kwa karne nyingi, ambao bado unatambuliwa leo kama uchawi wa kichawi, Hocus Pocus Dominicus, na unatokana na msemu wa Kilatini Hocus Corpus Maum Domini.

Hii ni tafsiri ya Kilatini ikimnukuu Yesu kutoka Injili ya Luka iliyotumika katika Misa ya Wakatoliki wa Kirumi, ambayo hutafsiri, huu ni mwili wangu, Domini ikimaanisha Bwana. Kwa sababu ya imani ya kanisa kwamba maarifa mengi kuhusu imani ya Kikristo yalipaswa kuwekwa katika amana ya siri na watumishi waliofunzwa

Kitheolojia wa kanisa, hakukuwa na juhudi yoyote iliyofanywa na viongozi wa kanisa kuwaelimisha walei kuhusu maana ya sherehe ya Ekaristi. Kabla ya 1184, suala la Valdes kwa uongozi wa kanisa Katoliki lilikuwa la kichungaji, mgogoro kati ya wito mkubwa wa ndani kwa umaskini wa kimisionari na haki za kisheria za kanisa la taasisi.

Valdes na wafuasi wake walitarajiwa kuwasilisha bidii yao kwa mamlaka ya uongozi, ambao haukushiriki hamu yao kubwa ya umaskini wa kitume au hisia yao mpya ya utume. Huduma ya Valdes yenye pande mbili ya kukubali kiapo cha umaskini na kutangaza injili kwa umma kwa lugha ya kienyeji iliwatia wasiwasi watu wa jiji la Lyon, na hivi karibuni, idadi kubwa ya watu wa mjini walianza kumiminika kwenye mahubiri yake. Katika miaka kadhaa iliyofuata, alikuwa amekusanya kundi la wafuasi wa wanaume na wanawake, Societas Valdesiana, jamii ya wahubiri maskini wasafiri waliomfuata Waldo na kutangaza maandiko matakatifu kuzunguka jiji la Lyon.

Mahubiri ya Waldo pia yaligusa hisia kali katika uongozi wa Katoliki ya Roma. Kwa sababu ya upinzani mkali kutoka kwa Askofu wa Lyon dhidi ya mahubiri ya Waldo na wafuasi wake, Waldo alimwomba Papa Alexander III mnamo 1179 apewe ruhusa ya kuhubiri. Papa alivutiwa sana na uaminifu na hisia ya wito wa Waldo kiasi kwamba alimbariki na kumbusu Waldo.

Hata hivyo, Waldo na wafuasi wake waliagizwa na Papa kuhubiri tu kwa mwaliko wa moja kwa moja wa maaskofu. Idhini hii haikutolewa. Askofu wa Lyon alikuwa mkaidi na hangewaruhusu wafuasi wa Waldo kuhubiri.

Katika kuchunguza injili na jukumu ambalo wanawake walicheza katika maisha ya Yesu, Waldo na wafuasi wake walitambua kwamba Yesu alimwita Maria Magdalene aende akawashuhudie wanafunzi wa kiume habari za ufufuo. Pia walitaja mifano mingine kadhaa ya wanawake waliotangaza habari njema katika injili na barua za Paulo. Changamoto iliyo wazi zaidi iliyoanzishwa na Wawaldensia dhidi ya sheria ya kanisa ilikuwa mahubiri ya Wawaldensia Sorores, dada.

Hata kama wahubiri wanawake walikuwa wachache sana kuliko ndugu, usawa wa kijinsia katika jumuiya ya kwanza ya Wawaldo ulikuwa zaidi ya kanuni yenyewe. Ilikuwa sehemu ya mfumo wao wa maadili. Wote walikuwa sawa katika utume waliopewa.

Kwa kuzingatia ukiukwaji huu dhidi ya kanisa mama, Waldo na wafuasi wake walitengwa na kanisa na Papa Lucius aliyewekwa rasmi mwaka wa 1184. Waldo waliunda mgogoro mkubwa wa kusudi na mwelekeo ndani ya kanisa hasa kwa sababu Waldo na wafuasi wake hawakuwa wamejitenga na Kanisa Katoliki la Roma. Wafuasi wa Waldo, wanaojulikana katika hatua hii kama Maskini wa Lyon, bado walidumisha utii kwa mfumo wa imani ya Katoliki ya Roma.

Walifuata kanuni muhimu za imani, Utatu Mtakatifu, na mamlaka ya neno la Mungu. Waliamini katika asili kamili ya kibinadamu na kimungu ya Yesu Kristo na walitumia imani ya kale ya kitume katika ibada yao. Maskini wa Lyon hawakutilia shaka imani katika sakramenti saba au ibada ya watakatifu.

Tofauti mbili ambazo Waldo alikuwa akijaribu kulifanya kanisa la Kirumi litambue kama vielelezo halali vya huduma, ikiwa ni pamoja na kuhubiri katika lugha ya asili ya watu na msisitizo kwamba kila mtu mlei, mwanamume na mwanamke, alikuwa na haki ya kutangaza neno la Mungu. Katika nyakati za kale, Uyahudi ulianzisha lugha takatifu ya Kiebrania kama lugha ambayo Biblia ya Kiebrania iliandikwa, ambayo mazungumzo yote kwa na kumhusu Mungu yaliwasilishwa ndani ya jumuiya ya imani. Uislamu ulitimiza vivyo hivyo ndani ya jumuiya yake ya imani kupitia matumizi ya Kiarabu.

Kwa kuunda lugha rasmi sana ndani ya maandishi matakatifu ya Uyahudi na Uislamu, utakatifu wa imani na vitu vyote vitakatifu vilitengwa na mambo yasiyo ya kawaida ya kila siku. Athari baada ya muda ya matumizi ya lugha hizi takatifu ilielekea kuwatenga watu wa kawaida wa imani zote mbili kutoka kwa aina yoyote ya uhusiano wa kibinafsi na Mungu na uongozi wa jumuiya ya imani. Yesu aliishi katika ulimwengu ambapo usomaji wa hadharani wa Biblia uliwasilishwa kwa Kiebrania pekee, lakini watu wa kawaida waliomzunguka walizungumza lugha ya kawaida ya Kiaramu, na kutoa kina cha maana na utofauti wa maandiko matakatifu kupatikana tu kwa wasomi walioelimika.

Ingawa Yesu angeweza kutumia na kuzungumza Kiebrania alipokuwa akifanya kazi na Biblia ya Kiebrania, alipokuwa akiwafundisha wanafunzi wake, aliwafundisha kwa Kiaramu, akitumia mifano ya kila siku, mahubiri mafupi, na sala rahisi kukumbuka katika Kiaramu, lugha ya kawaida ya watu. Mawasiliano ya Yesu kuhusu Mungu na watu wa kawaida wa siku zake katika lugha ya kawaida yalifanya imani na uhusiano wa kibinafsi na Mungu kupatikana tena kwa kila mtu, bila kujali kiwango cha elimu cha mtu. Inaonekana ni jambo la kushangaza leo kwamba Kanisa Katoliki la Roma lingepuuza sehemu hii muhimu ya huduma ya Yesu Kristo.

Lakini kufikia wakati wa Waldo na wafuasi wake, Kanisa la Kirumi lilikuwa limerejesha kabisa lugha rasmi ya kidini, Kilatini, katika mawasiliano yote kwa na kumhusu Mungu. Kwa kuanzisha Kilatini kama lugha takatifu katika Ukristo, ambayo kwayo neno la Mungu liliwasilishwa, na ibada ikaanzishwa, uongozi wa Kanisa la Kirumi uliweka tena vikwazo kwa uhusiano wa kibinafsi na Mungu ambao Yesu alikuwa ameuvinja muda mrefu uliopita. Kama ilivyokuwa kwa lugha ya Kiebrania katika siku za Yesu, utaratibu wa Kilatini ulitenganisha ujumbe wa Maandiko na Languedoc, ambayo ilikuwa lugha ya watu katika eneo linalozunguka Lyon, na kufanya Maandiko yasipatikane kwa wote isipokuwa wasomi.

Kwa kweli, Kanisa la Kirumi lilimtaja mtu yeyote ambaye hangeweza kusoma na kuandika Kilatini kama asiyejua kusoma na kuandika, iwe angeweza kusoma na kuandika kwa lugha ya kawaida. Matokeo yake, wahubiri wote isipokuwa wachache sana wa Wawaldo waliofunzwa rasmi walikataliwa na Kanisa kama wasiojua kusoma na kuandika. Kwa kutafsiri Biblia kwa lugha ya kawaida ya wakati wake, Waldo alikuwa akirejesha moja ya kanuni muhimu zinazofanya kazi katika huduma ya Yesu Kristo, ambayo ni kutangaza habari njema za Mungu kwa lugha ya hadhira inayosikiliza.

Kurudi kwa Waldo katika kuwasilisha Maandiko Matakatifu kwa lugha ya watu kulikuwa zawadi yenye athari kubwa kwa Ukristo wa enzi za kati. Imani, kwa mara nyingine tena, ikawa kitu cha kibinafsi zaidi na wakati huo huo, chenye asili ya ushirika kwa sababu kingeweza kuwasilishwa na kuelezwa kwa maneno yanayoweza kueleweka na wote. Kwa kuwa Maandiko yalitafsiriwa kutoka lugha takatifu ya Kanisa la Roma ya Kilatini hadi lugha ya kawaida ya Provençal, katika eneo lote la Alpine linalozunguka Lyon, kusini-mashariki mwa Ufaransa, na kaskazini-magharibi mwa Italia, lililojulikana hapo wakati huo kama eneo linaloitwa Occitania , alifungua milango ya kuelewa Biblia au watu.

Inafaa kuzingatia kwamba bendera ya Occitania yenye msalaba wa dhahabu wa Kifaransa uliowekwa katikati ya uwanja mwekundu bado inaonyeshwa leo na wazao wengi wanaojivunia mizizi yao ya Waldensia na ya kikanda. Waldo alitangaza tafsiri halisi ya mafundisho ya Yesu, ambayo yangefuatwa na wahubiri wa Waldensia katika maisha ya umaskini na utumishi mnyenyekevu. Kinyume chake, makasisi matajiri wa Kanisa Katoliki la Roma hawakuwa tayari kuchukua kiapo cha umaskini wala kuhubiri kwa lugha ya watu.

Tofauti na tafsiri halisi ya Wawaldensia ya mafundisho ya Yesu katika lugha ya kawaida, maaskofu kwa kawaida huhubiri mahubiri ya mafumbo kwa Kilatini. Hawakuhiisi kulazimishwa kuiga mafundisho ya Yesu wala kuyaendeleza kwa watu wa kawaida. Kwa upande mwingine, wafuasi wa Waldo walisitiza kupitishwa kwa mafundisho ya Yesu katika maisha ya kila mwanafunzi kama msisitizo mkuu wa mahubiri yao na kuyaita mafundisho ya Yesu maagizo ya Bwana.

Pia waliamini neno lililotangazwa lilipaswa kutungwa na mhubiri na kwamba maagizo ya Yesu yanapaswa kuigwa na wafuasi wao kupitia maisha ya unyenyekevu na umaskini. Hii iliunda tofauti kubwa kati ya maskini wa Lyon na mitindo ya maisha ya anasa ya maaskofu wengi Wakatoliki wa Roma ambao walikuwa miongoni mwa watu matajiri zaidi wa siku zao. Maaskofu, pamoja na makuhani wengi, mara nyingi walijihusisha na tabia za ulevi na uasherati zisizofaa zile za kiongozi wa kidini.

Kwa sababu hiyo, ujumbe wa maaskofu wala mtindo wao wa maisha ulioonyeshwa haukuchukua mizizi mioyoni mwa watu. Waldo alisisitiza kwamba kuhubiri yenyewe

ilikuwa wito mtakatifu uliotoka kwa Mungu. Aliamini kwamba mtu aliyeitwa kuhubiri alipaswa kutengwa kwa ajili ya wajibu huo pekee.

Hisia hii ya wito uliolenga ilikuwa na mfano wake katika uinjilisti wa kitawa wa kanisa la Kirumi. Hata hivyo, maskini wa Lyon walikuwa wa kwanza kuelekeza mahubiri yao si kwa watawa wenzao au maafisa wa kanisa bali kwa umma kwa ujumla. Kufikia wakati wa kutengwa na Papa mwaka wa 1182, wenzake Waldo walikuwa tayari wamehisi wameitwa kuhubiri si tu licha ya lakini hasa kwa sababu ya kutokuwepo kwa mahubiri rasmi.

Kwa sababu hiyo, kutengwa kwa Waldo kuliwatia moyo wafuasi wa Waldo kushikamana na wito wao. Alipojaribiwa na upapa, Waldo mwenyewe alijibu lawama rasmi ya kanisa kuhusu mahubiri ya maskini wa Lyon kwa kunukuu kutoka Matendo 5, 27-30 ili kihalalisha utii wao kwa Mungu. Ilisema kwamba ni lazima tumtii Mungu kuliko mamlaka yoyote ya kibinadamu.

Lakini kunukuu jibu hilo la kibiblia kulizidisha mgawanyiko kati ya kanisa la Kirumi na wafuasi wa Waldo. Kunukuu maandiko kama kinga dhidi ya uamuzi wa kipapa wa kuwatenga maskini wa Lyon kulikuwa na athari iliyopendekezwa ya kubatilisha kabisa mamlaka ya Papa kama mwakilishi wa Kristo, ambaye, kulingana na Kanisa Katoliki la Kirumi, alikuwa msemaji pekee wa kweli wa Kristo. Ni muhimu kukubali kwamba Waldo hakujaribu kunyakua mamlaka ya Papa.

Wakati wote, nia yake kuu ilikuwa kufuata wito wake kwa uaminifu na kutafuta nafasi muhimu zaidi kwa walei kuchukua katika maisha ya kanisa. Maskini wa Lyon walifukuzwa kutoka Lyon, Ufaransa, kutokana na kutengwa kwao mwaka wa 1184. Kwa hivyo, walianza kusafiri wawili wawili katika eneo lililokuwa likiongezeka barani Ulaya, wakihubiri kwa miaka 30 iliyofuata katika eneo kubwa kutoka kusini mwa Ufaransa kupitia Austria na hadi sehemu za Ujerumani.

Kutengwa na kanisa kulimaanisha kwamba Waaldensia walipigwa marufuku kuabudu na kushiriki katika jumuiya ya imani hadi walipokana hadharani makosa ya njia zao. Lakini mgawanyiko uliendelea kukua kati ya Kanisa la Roma na Waaldensia. Mnamo 1215, katika Baraza la Nne la Laterani, kanisa lililoongozwa na Papa Innocent III liliwashutumu Waaldensia wote kuwa wazushi.

Hili liliwafanya wafuasi wa Waldo kuwa maadui wa kanisa. Kwa mtazamo wa uongozi wa Katoliki ya Kirumi, imani zao za uzushi zingeng'olewa na kuondolewa kabisa, na wangepaswa kukataa uzushi wao la sivyo wangepabiliwa na mateso na kifo. Kuanzia 1215 hadi 1230, maaskofu Wakatoliki na watawa wa Shirika la Watawa Wakatoliki la Cistercian walishtakiwa kwanza kwa kushughulikia masuala yanayowazunguka maskini wa Lyon.

Hata hivyo, baada ya miongo miwili, maaskofu na watawa wa Cistercian walikuwa wamethibitisha kuwa wapole kwa wazushi. Kwa sababu hiyo, mnamo 1231, katika kukabiliana na tishio la Wawaldensia, Kanisa Katoliki la Roma lilimteua kasisi aliyeitwa Dominic kuhudumu kama kiongozi wa kundi jipya la Dominika, Ordo Predicatorum, ambalo pia liliitwa Shirika la Kuhubiri. Wadominika walipewa mamlaka ya kwanza na uongozi wa Katoliki ya Roma ili kuwashirikisha wazushi wa Wawaldensia katika mijadala ya hadharani au mahubiri.

Hii ilikuwa juhudi ya kuwarudisha wazushi katika kundi kwa kusisitiza hadharani mantiki na hoja zilizoongoza theolojia ya Kanisa Katoliki la Roma. Hata hivyo, mkakati huu, ulipoelekezwa dhidi ya maskini wa Lyon, haukufanikiwa kabisa. Umma ulitambua kwamba Wadominika walikuwa wakiwasilisha ujumbe wa kibiblia bila huruma.

Umma uliwaona kama wajumbe wa kidini wakali bila kuonyesha upendo wowote. Mtu wa kawaida alitambua tofauti iliyoonyeshwa na Wawaldensia, ambao walei walitambua kama wenye imani thabiti na imani huku wakati huo huo wakiwa na sifa za wema na upendo wa msingi wa kibinadamu mioyoni mwao, ambazo waliziona kama zinaonyesha kweli ile ya Kristo. Walei pia walitambua kwamba ujumbe wa wachungaji wa Wawaldensia wakiwasilisha huruma ulikuwa umejumuishwa wazi zaidi katika maisha yao na kuonyeshwa kupitia unyenyekevu na huruma ambayo Kanisa la Roma, pamoja na maaskofu wake matajiri na wachamungu na Wadominika wenye adhabu, walikuwa wameitoa kwa jamii.

Kwa kushindwa kwa mbinu ya kujadili Wawaldensia ili kuwarudisha kwenye uanachama wa Kanisa Katoliki, Wadominika waliamriwa na Papa hivi karibuni kutekeleza mateso ya wazushi wa Wawaldensia. Kanisa lilikuwa limeidhinisha Kanisa Katoliki kumiliki mali yote ya Wawaldensia mwaka wa 1199 na mara nyingi lilihukumiwa kifo wale waliotambuliwa kuwa wazushi. Kufikia miaka ya 1250, jukumu kuu la Wadominika lilikuwa kuwashtaki na kuwaangamiza wazushi wote, na walipangwa na Roma kutekeleza Baraza la Kuhukumu Wazushi Lisilo na Ukatili.

Upapa uliwapa wachunguzi wote miongozo mipana ya uendeshaji iliyosawazisha na kuainisha aina zote za wazushi. Hii ilikuwa juhudi kubwa na yenye kufikia malengo makubwa zaidi ambayo bado ilitengenezwa ili kuondoa maadui waliotambuliwa wa Kanisa katika jamii. Hivyo ndivyo mateso ya kusikitisha na ya aibu yalivyoanza kwa waumini wa Wawaldo, ambayo yangeendelea kwa viwango tofauti katika miaka 600 iliyofuata.

Hata hivyo, kama isingekuwa kuibuka kwa Wawaldensia na juhudi zao za kuwasilisha mafundisho ya Kristo kwa ufanisi, Kanisa Katoliki la Roma lisingelazimishwa katika Enzi za Kati kubadilisha jinsi lilivyohubiri. Kuunganishwa kwa maskini wa mafundisho ya Lyons pamoja na matendo yao kama ya Kristo kulilazimisha Wakatoliki wa Roma kupitisha mabadiliko makubwa katika jinsi walivyofanya kazi katika Kanisa. Uangalifu

mpya ulioongezeka katika kuhubiri katika lugha ya watu na Wakatoliki ulisababisha kuanzishwa kwa Order Predicatorium mwaka wa 1215, na kuwapa mamlaka sio Wadominika tu bali pia Wafransiskani na Sheria ya Benedictine kuhubiri katika lugha ya watu.

Mwitikio huu uliunda kiwango kipya kwa Kanisa Katoliki lote la Kirumi katika uhusiano wake na walei, na hivyo kubadilisha Kanisa Katoliki la Kirumi. Leo, tunachukua nafasi ya kusikia na kuelewa Neno la Mungu likihubiriwa katika lugha yetu wenyewe, lakini tuna deni kubwa kwa Wawaldo na ujumbe wao wazi na ushuhuda wao mwaminifu kwa injili ya Yesu Kristo. Wafuasi wa Waldo waliunganisha wito wa kutangaza imani kama sehemu ya ufuasi wa kila mfuasi.

Kwa jina la Baba na Mwana na Roho Mtakatifu. Amina.

Huyu ni Dkt. Kevin Frederick katika mafundisho yake kuhusu historia ya Wawaldensia. Hii ni kipindi cha 3, Ushahidi wa Mabadiliko, Jukumu la Kuhubiri.